

Alice Horáčková

A House Divided

This family chronicle from Czechoslovakia's *Sudetenland* takes the form of a novel, opening and closing with letters. In the aftermath of the WWII, a pair of best friends is forced to correspond across an insurmountable border: Zdena is Czech and Agnes is German.

Born in the same village in the Krkonoše/*Riesengebirge* Mountains, they were endowed with strikingly different temperaments: the hot-blooded Zdenka strives to be the equal of boys while the thoughtful Agnes dreams of becoming a teacher.

As they come of age, their native Benecko teems with lumber jacks, poachers, smugglers, Spiritists and shady dealers in local fabrics. The mayor falls asleep as a Czech to wake up as a German; German tavern owners speak German in the kitchen, but switch to Czech in the beerhall to sell more beer. And love blooms everywhere: Zdena falls fatally in love with Hanz Hollmann, but this enterprising German marries Agnes, because she has a big dowry. And so best friends turn into rivals and later, once Zdena marries Hanz's older brother Vincek to give a father to her love child, they even turn into sister-in-laws.

By then Benecko becomes fraught with nationalist tension. It culminates when the Germans succeed in building a new school before the Czechs do, setting off an eruption of tribal passions. Suddenly, battles are waged inside families over which nationality its members claim in the national census and acrimonious investigations are conducted to find out who had killed a dog called Masaryk and why...

In 1938, Hitler annexes *Sudetenland* to his *Reich* and no citizen of Benecko goes to sleep as a Czech to wake up as a German anymore. Now everyone must choose his or her side. The stakes marking the new border slice Benecko in half, so a few locals have their house in Czechoslovakia while their barn stands in the *Reich*. And their families are divided and separated in the same way.

The Hollmann brothers quickly join the NSDAP. Vincek is an enthusiastic flag-waver while Hanz merely intends to improve his business prospects. As usual, his calculations are correct and he ends up buying a Jewish textile factory from the Office of the *Reich Protektor* for a fraction of its real cost.

Agnes and Zdena strive to keep the divided family together, though they too often have to choose between greater and lesser evils. By the time the war draws to a close, Zdena is hiding a *Wehrmacht* deserter while Agnes falls into the hands of the *RG Men*, the Czech revolutionary guards, who take revenge on

Germans as soon as it's safe to do so. While being interred in a vast *Lager* inside Prague's Strahov Stadium before her expulsion from the country, Agnes is reunited with her brother-in-law Vincek. He is held there as a *Wehrmacht* prisoner of war. His brother Hanz waits too long to escape as he strives to keep his wartime gains and ends up committing suicide. Agnes, however, never even learns why or how her husband dies.

„Nothing belongs to us, nobody wants us, I guess we really are *Ausgewiesene*. You can't imagine what it's like when you don't even have a pillow, or a blanket or a coffee cup,” writes Agnes to Zdena from West Germany in her wavering Czech. Even though she was always critical of Nazis, she can't go back home. „What's happened to us all?“ wonders Zdena in her reply.

A House Divided tells the stories of secret loves, escapes, wrongs, strategic name changes and frog-mouse wars which wound up costing real human lives. The author weaves a grand *Familienroman* out of the stories in her own family as well as oral histories, memoirs and period photographs, alternating male and female voices and documents with fantasy. Her pen was led by village, school and church archives and inspired by the split in her own family of Hollmanns/Horáčeks: her great grandfather Hollmann was a German poacher and a fabric dealer who married a Czech woman. He became a vocal Nazi and was expelled from Czechoslovakia in 1945, along with his brothers. His son (and the author's grandfather) changed his name to Horáček and was allowed to stay. One of Horáčková's distant relatives, and a model for a principal character in the book, went as far as to *aryanize* a Jewish textile works and befriend Reinhard Heydrich...

The book bears the author's great grandmother on its cover.

Alice Horáčková
Rozpůlený dům

Románová kronika jednoho rodu ze Sudet začíná a končí dopisy, které si v roce 1945 vyměňují přes hranice dvě nejlepší kamarádky: Češka Zdenka a Němka Agnes.

Obě se narodily v horské vesnici Benecko v Krkonoších a obě jsou úplně jiné: zatímco horkokrevná Zdena se touží podobat chlapcům, uvážlivější Agnes sní o kariéře učitelky.

V době, kdy dospívají, je Benecko rájem dřevařů, pytláků, pašeráků, spiritistů a kšeftmanů s textilem. Starosta obce usíná jako Čech a probouzí se jako Němec a němečtí hospodští mluví na štamgasty česky, aby vytočili víc piva. A pro lásku se tam nechodí daleko: Zdena se osudově zamiluje do podnikavého Němce Hanze Hollmanna, který bydlí jen pár kroků od ní. Za manžela si ho však vezme Agnes, která má větší věno.

Z nejlepších kamarádek se stávají sokyně a později švagrové, když se Zdena provdá za Hanzova staršího bratra Vincka. Jenže doba se vyostřuje: když si Němci postaví novou školu dřív než Češi, je z toho národnostní aféra. Podobně emotivně se vesnici řeší i to, k jaké národnosti se kdo přihlásí při sčítání lidu, a kdo komu zamordoval psa jménem Masaryk.

Po záboru Sudet Hitlerem už na Benecku nikdo neusíná jako Čech a neprobouzí se jako Němec, každý si musí vybrat, kde stojí. Vesnice, domy i rodiny jsou rozdělené nejenom ideově, ale i fakticky. Hraniční kolíky Benecko rozkrojí vejpůl, a tak má část obyvatel dům v československé republice a stodolu v říši.

Oba bratři Hollmannové vstupují do NSDAP, Vincek z přesvědčení a Hanz z pragmatismu, aby za výhodných podmínek koupil od Úřadu říšského protektora židovskou továrnu s textilem. Agnes se Zdenkou se snaží udržet rodinu pohromadě, ale i ony často musí volit mezi menším a větším zlem. Na konci války u sebe Zdena ukrývá dezertéra z Wehrmachtu a Agnes padne do rukou revolučních gard. Je internovaná v lágru pro odsunuté Němce v Praze na Strahově, kde se setkává se svým švagrem, zajatým vojákem Wehrmachtu Vinckem. Její manžel Hanz spáchá sebevraždu, ale Agnes se nikdy nedozví, jestli to sebevražda opravdu byla.

„Nic nám nepatří, nikdo nás nechce, jsme holt Ausgewiesene. Ty si to nedovedeš představit jak to je, když nemáš ani polštář, peřinu nebo hrnek,“ píše svou špatnou češtinou Agnes ze západního Německa Zdeně. I když nebyla nacistkou, do svého domova se nemůže vrátit.

„Co se to s náma se všema stalo?“ odpovídá jí Zdenka.

Rozpůlený dům je příběhem o tajných láskách, útěcích, křivdách, změnách jmen i příjmení a žabomyších válkách, které nakonec stály životy. Autorka splétá velký

„famílienromán“ z rodinných příběhů, vzpomínek, dobových fotografií i archivních záznamů, střídá mužské a ženské hlasy a fantazii s citacemi. Ruku jí vedly obecní, školní i farní kroniky a především vlastní rozpůlená rodina Hollmannů-Horáčků: její praděda byl německý pytlák a kšeftman s textilem, který si vzal Češku. Po nástupu Konrada Henleina se stal nacistou a po roce 1945 byl se svými bratry odsunutý. Jeho syn si změnil jméno a mohl v Československu zůstat. Jeden z jejích příbuzných, předobraz hlavní postavy, se stal skutečně arizátorem židovské fabriky a přítelem Reinharda Heydricha. Na obálce knihy je autorčina prababička.^[1]_[SEP]